

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział I w Ł. z dnia 7 stycznia 2015 roku i przyznał wnioskodawczyni E. S. prawo do zasiłku pogrzebowego po zmarłej matce Z. Z..

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Z. Z. – matka wnioskodawczyni zmarła w dniu 6 grudnia 2014 r. Koszty pogrzebu zmarłej pokryte przez wnioskodawczynię kształtują się następująco:

1. trumna kremacyjna (...),
2. wyposażenie trumny,
3. kremacja,
4. mycie i ubranie,
5. przewóz do chłodni,
6. tabliczka złota - 22,
7. oprawa pogrzebu – sala pożegnań,
8. urna drewniana.

Całość wskazanych powyżej kosztów wyniosła wnioskodawczynię 1880 zł.

Wnioskodawczyni jest uprawniona do renty, jej matka w chwili zgonu również była uprawniona do renty. Wnioskodawczyni, w dniu 15 grudnia 2014 roku złożyła do organu rentowego wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego.

W dniu 28 lutego 2015 r. wnioskodawczyni zatopiła urnę z prochami w Bałtyku.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał, iż odwołanie od decyzji jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Sąd podniósł, iż stosownie do treści przepisu art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013/1440 j.t z późniejszymi zmianami) zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci:

- 1) ubezpieczonego;
- 2) osoby pobierającej emeryturę lub rentę;
- 3) osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniała warunki do jej uzyskania i pobierania;
- 4) członka rodziny osoby wymienionej w pkt 1 i 2.

Członkami rodziny, o których mowa w ust. 1 pkt 4, są osoby wymienione w art. 67, z tym, że od wnuków i rodzeństwa nie wymaga się spełnienia warunku przyjęcia na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności. Zasiłek

pogrzebowy przysługuje również w razie śmierci ubezpieczonego po ustaniu ubezpieczenia, jeżeli śmierć nastąpiła w okresie pobierania zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego. Zasiłek pogrzebowy przysługuje tylko z jednego tytułu.

Sąd zważył, iż z materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu wynika, że zmarła Z. Z. pobierała rentę, podobnie jak i wnioskodawczyni, która była córką zmarłej. Wobec powyższego Sąd uznał, iż przesłanka legitymująca do uzyskania uprawnienia do zasiłku pogrzebowego przez osobę, która pokryła koszty pogrzebu została spełniona.

Powołując się na treść art. 78 Sąd podkreślił, iż zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu. Ustawa nie precyzuje jednak, co należy rozumieć przez koszty pogrzebu. W rozważaniach Sąd uwzględnił zatem dorobek orzecznictwa i doktryny odnoszący się do art. 446 § 1 k.c., zgodnie z którym, jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł.

Sąd podniósł, iż koszty pogrzebu obejmują wydatki odpowiadające zwyczajom panującym w środowisku, do którego zmarły należał. Do wydatków tych zalicza się: koszty przewiezienia zwłok do miejsca ich pochowania, nabycia i urządzenia grobu, wystawienia nagrobka odpowiadającego zwyczajom środowiska. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1982 r., II CR 556/81 (LEX nr 8388) Sąd wskazał, że obowiązek zwrotu kosztów pogrzebu na podstawie art. 446 § 1 k.c. obejmuje zwrot kosztów bezpośrednio z pogrzebem związanych (przewóz zwłok, nabycie trumny, zakup miejsca na cmentarzu itp.), jak również zwrot wydatków odpowiadających zwyczajom danego środowiska. Do tych wydatków zalicza się natomiast koszt postawienia nagrobka (w granicach kosztów przeciętnych, jeżeli nawet koszty rzeczywiste były znacznie wyższe), wydatki na wieńce, kwiaty, zakup odzieży żałobnej czy nawet poczęstunek osób biorących udział w pogrzebie.

Powyżej przytoczony pogląd Sąd Najwyższy powtórzył w wyroku z dnia 9 marca 2007 (wyrok SN, V CSK 459/06, LEX nr 277273). Granice zwrotu wydatków poniesionych w związku z kosztami pogrzebu wyznaczają zwyczaje przyjęte w danym środowisku. Pojęcie "zwyczaje przyjęte w danym środowisku" należy rozumieć jako zwykle ponoszone wśród określonego kręgu podmiotów koszty związane z pochowaniem zmarłego (nabycie trumny, przewóz zwłok, koszty samej ceremonii pogrzebowej, kwiaty i wieńce, stypa, a później także wystawienie nagrobka). Ustalając zwyczaje panujące w danym środowisku należy kierować się kryteriami obiektywnymi, oczywiście odniesionymi do pewnego kręgu podmiotów. Nie można utożsamiać określenia "zwyczaje przyjęte w danym środowisku" z kosztami poniesionymi przez konkretną osobę w konkretnym przypadku.

Sąd przyjął, iż wnioskodawczyni poniosła koszty pogrzebu w rozumieniu tego przepisu, co zostało wykazane załączoną fakturą VAT. Organ rentowy odmówił zaś wnioskodawczyni prawa do zasiłku pogrzebowego z uwagi na to, że wnioskodawczyni nie wykazała faktycznego pochówku. Sąd zważył, iż wnioskodawczyni w istocie na dzień wydawania decyzji nie dokonała faktycznego pochówku, informując, że zamierza zatopić prochy w morzu.

W ocenie Sądu przepisy dotyczące zasiłku pogrzebowego nie uzależniają prawa do zasiłku pogrzebowego od wykazania faktycznego pochówku. Na potwierdzenie powyższej tezy Sąd odwołał się do uchwały SN z dnia 2 lutego 2011 r. (I UZP 5/10. OSNP 2011/13-14/186), zgodnie z którą koszty symbolicznego upamiętnienia osoby zmarłej, która pisemnym oświadczeniem wyraziła wolę przekazania swoich zwłok publicznej uczelni medycznej dla celów naukowych, są kosztami pogrzebu w rozumieniu art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i uzasadniają roszczenie o zasiłek pogrzebowy, o którym mowa w art. 77 ust. 1 tej ustawy.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych /Dz.U. 2011/118/687 t.j. ze zm./ zwłoki mogą być pochowane przez złożenie w grobach ziemnych, w grobach murowanych lub katakumbach i zatopienie w morzu. Szczątki pochodzące ze spopielenia zwłok mogą być przechowywane także w kolumbariach.

Skoro zatem wnioskodawczyni poniosła koszty pogrzebu Sąd uznał, iż ma prawo do zasiłku pogrzebowego.

Na marginesie Sąd wskazał, iż w toku procesu wnioskodawczyni dokonała pochówku poprzez zatopienie prochów w morzu, co zostało ustalone na podstawie przesłuchania wnioskodawczyni. Organ rentowy nie wykazał okoliczności przeciwnych.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł organ rentowy.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego tj. art. 316 § 1 k.p.c. poprzez wykroczenie poza zakres oceny legalności decyzji tj. niedokonanie jej oceny według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania

- naruszenie prawa materialnego tj. art. 77 ust. 1 i art. 78 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 t.j.) poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni ma prawo do zasiłku pogrzebowego po zmarłej matce w związku z poniesieniem kosztów pogrzebu.

W uzasadnieniu swego stanowiska skarżący wskazał, iż wnioskodawczyni udokumentowała fakt dokonania kremacji, ale nie udokumentowała dokonania pochówku, co stanowiło podstawę odmowy przyznania prawa do zasiłku pogrzebowego. Nadto podniósł, iż dokonanie pochówku nastąpiło po złożeniu wniosku o zasiłek pogrzebowy, Sąd zaś powinien oceniać prawidłowość decyzji wg stanu na dzień jej wydania.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 7 stycznia 2015 r., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym i obowiązujących przepisach prawa.

Spór w niniejszej sprawie dotyczył prawa skarżącej do zasiłku pogrzebowego po zmarłej matce. Istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia zagadnienia, czy wnioskodawczyni przysługuje prawo do wskazanego świadczenia po zmarłej matce Z. Z., w sytuacji pokrycia kosztów pogrzebu zmarłej, bez udokumentowania faktu dokonania pochówku

Celem wyjaśnienia spornej kwestii Sąd I instancji przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe. Dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, w oparciu o które wysnuł trafne wnioski.

Przed wszystkim wbrew twierdzeniom apelacji brak jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż Sąd Rejonowy wydał zaskarżone orzeczenie z naruszeniem prawa procesowego tj. art. 316 § 1 k.p.c. poprzez wykroczenie poza zakres oceny legalności decyzji.

Zgodnie z treścią art. 316 § 1 k.p.c., po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się wymagalne w toku sprawy.

Wskazać należy, iż co do zasady w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, postępowanie dowodowe ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie takie jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji, a więc w chwili ustalania prawa do świadczenia przez organ rentowy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2014 r. II UK 11/14, LEX nr 1545033). Do naruszenia tego przepisu dochodzi zatem, gdy rozstrzygnięcie sądu zostanie oparte na okolicznościach, które ujawniły się w dacie późniejszej, które nie istniały w dacie wydania decyzji.

Na gruncie przedmiotowej sprawy, wbrew twierdzeniom strony skarżącej, Sąd I instancji rozpoznając odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z dnia 7 stycznia 2015 r. uwzględnił stan faktyczny i prawny istniejący w chwili wydania decyzji. Powyższe wynika wprost z treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia. Sąd Rejonowy wyraźnie zaznaczył, iż na dzień wydania decyzji wnioskodawczyni nie dokonała faktycznego pochówku, informując, że zamierza zatopić prochy w morzu, jednakże przepisy dotyczące zasiłku pogrzebowego nie uzależniają prawa do zasiłku pogrzebowego od wykazania faktycznego pochówku (s. 4 uzasadnienia). Nie ulega zatem wątpliwości, iż Sąd Rejonowy uznając, że wykazanie pochówku nie jest warunkiem koniecznym do ubiegania się o prawo do zasiłku pogrzebowego, oceniał stan faktyczny sprawy na datę wydania decyzji, bowiem wówczas pochówku jeszcze nie dokonano. Natomiast jedynie na marginesie Sąd zważył, iż w toku procesu wnioskodawczyni faktycznie dokonała pochówku poprzez zatopienie prochów w morzu. Wobec powyższego brak jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż Sąd I instancji dokonał oceny legalności decyzji ZUS z naruszeniem art. 316 § 1 k.p.c.

Wskazać należy, iż podstawą do wypłaty zasiłku pogrzebowego jest przepis art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. w Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci: 1) ubezpieczonego, 2) osoby pobierającej emeryturę lub rentę, 3) osoby, która w dniu śmierci nie miała ustalonego prawa do emerytury lub renty, lecz spełniała warunki do jej uzyskania i pobierania, a także 4) członka rodziny osoby wymienionej w pkt. 1 i 2. Zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu (art. 78 ust. 1 ustawy).

Natomiast zgodnie z art. 78 ust. 1 ww. ustawy zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu.

Przepisy ubezpieczeń społecznych określające zasady przyznawania zasiłków pogrzebowych jednoznacznie zatem wskazują, że kwestię uprawnienia do zasiłku pogrzebowego powinno się rozstrzygać uwzględniając przede wszystkim jego funkcję. W orzecznictwie podnosi się, iż z punktu widzenia ryzyka socjalnego, zasiłek pogrzebowy służy nie tyle ochronie na wypadek śmierci żywiciela (to ryzyko objęte jest bowiem rentą rodzinną), ile ryzyka poniesienia kosztów pogrzebu, przy czym podkreślić trzeba, że nie są to koszty związane wyłącznie z wąsko rozumianym pochówkiem, a zatem złożeniem zwłok czy szczątków ludzkich do grobu. Mając powyższe na uwadze nie jest zasadne zawężenie pojęcia "kosztów pogrzebu" do wąsko rozumianego pojęcia "pochówku", którym posługuje się ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295 ze zm., dalej nazywana ustawą o cmentarzach) oraz wydane na jej podstawie odpowiednie rozporządzenia. Z uwagi na fakt, że przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w dziale V - "zasiłek pogrzebowy" w pełny sposób uregulowały kwestie przyznania prawa do zasiłku i zasad jego wypłaty, posługując się pojęciem "koszty pogrzebu", trzeba opowiedzieć się za jego szerokim rozumieniem wykraczającym poza koszty związane wyłącznie z pochówkiem. Innymi słowy, w myśl art. 77 i nast. ustawy emerytalnej celem wypłaty zasiłku pogrzebowego jest, co do zasady, pokrycie kosztów "pożegnania" zmarłego w sposób zwyczajowo przyjęty. Może on obejmować również koszty pomnika czy ceremonii pogrzebowej. Nie należy więc utożsamiać pogrzebu wyłącznie z aktem złożenia ciała albo szczątków do grobu, ale z przeprowadzeniem zwyczajowo przyjętych, w danej kulturze, obrzędów związanych ze śmiercią i pożegnaniem osoby zmarłej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2011 r. I UZP 5/10, OSNP 2011/13-14/186, Prok.i Pr.-wkł. 2011/11/53, LEX nr 687004, www.sn.pl, Biul.SN 2011/2/17, M.P.Pr. 2011/6/323-325).

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż wbrew zarzutom strony apelującej, nie można uzależnić uzyskania prawa do zasiłku pogrzebowego wyłącznie od pokrycia kosztów i wykazania faktycznego pochówku jako takiego. Rozstrzygając kwestię uprawnienia do zasiłku należy zatem uwzględnić rzeczywiście poniesione koszty pożegnania osoby zmarłej. Ustawodawstwo określające zasady przyznawania zasiłków pogrzebowych ma bowiem wyłączny cel, jakim jest zrekompensowanie najbliższej rodzinie ubezpieczonego kosztów wyprawienia ceremonii pogrzebowej. Na gruncie rozpoznawanej sprawy bezopornym jest, iż wnioskodawczyni takie koszty poniosła. Przedkładając fakturę VAT wykazała, iż pokryła koszty związane m. in. z kremacją, oprawą pogrzebu w sali pożegnań, tj. koszty pogrzebu w rozumieniu art. 78 ust. 1 cytowanej ustawy. Wobec powyższego, z uwagi na faktycznie poniesione koszty pożegnania osoby zmarłej, wnioskodawczyni spełniła przesłankę legitymującą ją do uzyskania dochodzonego świadczenia.

Natomiast sam fakt, iż na dzień wydania decyzji nie dokonała faktycznego pochówku zmarłej matki, nie może przesądzać o jej prawie do przyznania zasiłku pogrzebowego.

Konkludując wskazać należy, iż w świetle przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. w Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) wobec pokrycia kosztów pogrzebu zmarłej matki - co bezspornie zostało wykazane w trakcie postępowania - wnioskodawczyni przysługuje prawo do zasiłku pogrzebowego.

Orzeczenie Sądu I instancji w pełni zatem odpowiada prawu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.